Struikeltekst

Tien maagden (Matteüs 25: 1-13)

De gelijkenis van de vijf dwaze en vijf wijze maagden gaat over het koninkrijk der hemelen. Maar de gelijkenis roept weerstand op. De kans is immers maar 50%, dat je er later bij hoort. Vijf van de tien gaan naar binnen, de andere vijf vinden een gesloten deur.
Hadden die wijze meisjes de olie niet kunnen delen met de anderen?
Ook wat de houding van de bruidegom betreft: Hoe kan hij zeggen: 'Ik ken jullie niet'? Staat Jezus niet altijd klaar om onze tekortkomingen te vergeven?
Nu wordt de deur van de bruiloftszaal onverbiddelijk gesloten!

Dwaas en wijs

De gelijkenis is de eerste van drie die gaan over de komst van het Koninkrijk der hemelen en de voleinding van de wereld. Een huwelijk, dat gesloten wordt voor Gods aangezicht, is beeld van dat Koninkrijk, waarin bruiloftsfeest gevierd wordt met de ENE als bruidegom en de gemeente als bruid. De gemeente wordt voorgesteld als tien maagden. Zoals gebruikelijk in die tijd komen de vrouwen apart bij elkaar in een huis. De bruidegom en de andere mannen verzamelen zich elders voor de huwelijksbesprekingen. Daarna gaan de mannen in een lange optocht naar het huis van de bruid en vandaar gaat het naar de woning van de bruidegom. Tien meisjes met olielampen of fakkels begeleiden de bruiloftsstoet in het donker van de avond. Dat kan allemaal een hele tijd in beslag nemen. De tien wachten al die tijd op de bruidegom. Want zij weten niet precies wanneer hij komt.

Vijf meisjes worden in het Grieks *mooros*, 'ondoordacht, dwaas' genoemd. Zij hebben er geen rekening mee gehouden, dat de komst van de bruidegom lang zou kunnen duren en hebben geen reserveolie bij zich. Vijf meisjes worden *fronimos*, 'verstandig, schrander', genoemd. Zij hebben er rekening mee gehouden, dat het wel eens lang zou kunnen duren voor de bruidegom komt. Daarom hebben zij extra olie bij zich. Het duurt inderdaad lang. Ze vallen allemaal in slaap. Dan blijkt hoe belangrijk het bezit van de olie is. Wie olie genoeg heeft gaat met de bruidegom mee naar binnen. Wie geen olie meer heeft, moet nog proberen eraan te komen, maar komt te laat.

De olie en de lamp

De olie en de lamp zijn bekende beelden. Psalm 119:105 luidt: 'Uw woord is als een lamp voor mijn voet en een licht op mijn pad.' Spreuken 6:23: 'want een gebod is een lamp en Tora is een licht', en Spreuken 20:27: 'de levensadem van een mens is een lamp van de ENE. Een joods commentaar zegt: De ENE heeft een lamp in Zijn hand, en wij hebben ook een lamp in onze hand. De lamp, die wij in onze hand hebben, is de Tora, die Hij aan ons gegeven heeft. De lamp, die de ENE in Zijn hand heeft is onze levensadem. Hij zegt: 'Als jij mijn lamp bewaart, als je mijn woorden, geboden en inzettingen nauwgezet in acht neemt, dan bewaar Ik jouw lamp, en zal je ziel geborgen zijn in mijn hoede. Maar als jij mijn lamp blust of uit laat gaan, als je mijn woorden, geboden en inzettingen veronachtzaamt, dan blus Ik jouw lamp uit'. De lamp moet dus voortdurend brandend worden gehouden met verse olie, het licht van de Tora.
Ook Jezus zegt in Matteüs 5:14: 'Jullie zijn het licht der wereld' en in Johannes 8:12: 'Ik ben het Licht der wereld.' Verse olie is als de altijd werkende kracht van de Heilige Geest. Dwazen begrijpen niet dat de olie steeds bijgevuld moet worden uit de Bron die nooit opdroogt. Daarom is hier geen sprake van asociaal gedrag van de wijzen tegenover de dwazen.
De olie van het geloof moet je zélf in voldoende mate bezitten. Die ontvang je door de omgang met de Schriften. Dwaas en wijs: Het is een keuze tussen twee levenshoudingen. Het sleutelwoord van de dwaas is: kortzichtigheid. Het sleutelwoord van de wijze is: verwachten, hopen, blijven uitzien.

Daarom zegt Jezus, net als in de Pesachnacht van de verlossing (Exodus 12:42): *'Waakt dan omdat je de dag niet weet en het uur.'* Dat betekent niet, dat wij niet slapen mogen. Wie gezorgd heeft voor reserveolie, kan en mag rustig gaan slapen. De olie doet het licht branden ook tijdens de slaap. Zoals bij 'de meisjes van Jeruzalem' in Hooglied 3:1: die 's nachts wachten op hun geliefde: "s Nachts in mijn slaap zoek ik mijn lief. Ik zoek hem, maar ik vind hem niet'. De liefde houdt hen slapend wakker. Door het licht van hun lampen is er herkenning tussen Bruidegom en Bruid.
Niet de Heer sluit buiten. Iemand die je niet meer verwacht heb je afgeschreven. Daarom kán de Heer tegen de onverstandige meisjes alleen nog zeggen: *'Ik (her)ken u niet!'* Maar van de gelijkenis gaat ook troost uit. Troost, dat een mens, zolang de Bruidegom nog moet komen, altijd omkeer kan doen en zorgen kan dat er olie is, die de lampen brandend houdt.

Geraadpleegde literatuur

G. Bouwman, *Nieuw en Oud, Over het evangelie van Matteüs*, Kampen: Kok, 1986
E. Ottenheijm en M. Stoutjesdijk (redactie), *Parabels, Onderricht van Jezus en de rabbijnen*, Uitg. Berne Media, 2020.